

**PORABSKI
DEN
V KEJPAJ PA
BESEDI
STR. 4**

**BREZI DELA
SAM OSTALA
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 3. septembra 2009 ☀ Leto XIX, št. 36

Draga šola, dober dan!

Prijazen naslov, odlomek iz simpatične pesmice, naj nas popelje v razmišljanje o končanih sončnih, vedno prekratkih počitnicah in novem šolskem letu, v katerega smo zakorakali pred nekaj dnevi.

Vedno prekratke počitnice so tudi to poletje porabskim šolarjem ponudile mnogo priložnosti za zabavo, druženje, pridobivanje novih znanj in prijetne urice. Skoraj 40 porabskih učencev je skupaj z vrstniki iz Prekmurja uživalo 8 dni na piranskih, zdaj že 3. jezikovnih počitnicah. Nove slovenske besede, morje, druženje, zabava – vse to smo ponudili učencem in njihovim spremljevalcem. In kako bo v bodoče? Piranske jezikovne počitnice gotovo bodo, vsekakor pa le za učence, ki želijo aktivno sodelovati in so pripravljeni sprejeti postavljena pravila sodelovanja in obnašanja. Iz zapisa spremljevalke, kolegice Erike, v eni od julijskih števil Porabja smo se lahko veliko naučili, zato se ji javno iskreno zahvaljujem za njeno tehtno razmišljanje.

Seveda pa so porabski učenci sodelovali tudi na različnih taborih in kolonijah, kjer so imeli veliko

Na gornjeseniški šoli deluje več slovenskih kulturnih skupin, med njimi tudi ljudski godci in pevci, ki so nastopili na Porabskem dnevu

priložnosti za ustvarjanje in druženje, verjamem, da tudi za nove slovenske besede.

Porabske šole so torej oživele. V Števanovcih, kjer je šola lansko leto dobila novo, prijazno podobo, ni bistvenih novosti. V prav tako novih šolskih klopeh bo sedelo enako število učencev kot lani, imajo pa le 2 prvošolčka. Gornjeseniških prvošolcev bo 5, bistveno manj kot lani, a problematika števila otrok v nekem kraju je nekaj, na kar šola ne more vplivati neposredno. Največ prvošolcev pri slovenskem jeziku, kar 10, bo v narod-

nostnem razredu v monoštrski osnovni šoli. To je velik uspeh vseh, ki s(m)o si prizadevali za vrnitev slovenščine v osnovnošolski program v Monoštru. Seveda pa moramo tudi v novem šolskem letu s programi promocije učenja slovenskega jezika vztrajno nadaljevati, saj je vsaka prijava novih učencev uspeh in zagotovilo, da bo sčasoma vse več tistih staršev, ki bodo bodočnost za svoje otroke videli tudi v učenju slovenščine. O pouku le-te v monoštrskih srednjih šolah zaenkrat še nimamo natančne slike, zato bomo kaj več napi-

sali, ko bodo podatki dokončni. V veselje pa nam je, da se je tudi letos kar 5 novih bodočih porabskih študentov odločilo za nadaljevanje šolanja v Sloveniji, najprej seveda za celoletno šolo slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Želimo jim uspešen študij in vse dobro.

Vse dobro, veliko odločnosti, modrih odločitev in pozitivne energije pa želimo tudi novi ravnateljici DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku, Ildiki Dončec Treiber, sicer dolgoletni seniški učiteljici in pomočnici prejšnjega ravnatelja, ki je

vodenje šole prevzela pred kratkim. V teh čudnih časih ji prav gotovo ne bo lahko. Ampak majhen kolektiv, ki – verjamem – da se zaveda, da je preživetje šole odvisno od kvalitete dela vsakega posameznika in vseh skupaj, bo pod odločnim vodstvom gotovo strnil vrste, saj bo le tako lahko kos vsem izzivom. Šola bo živela in se razvijala z dobrim in enotnim kolektivom, ki je tudi pogoj za zaupanje staršev in okolja, pa tudi pogoj za zaupanje nas iz matične Slovenije, ki verjamemo v vaše plemenito poslanstvo, v to, da se boste še bolj trudili razvijati in ohranjati slovensko materinščino. Moja iskrena želja pa je, da bi se slovenski jezik v večji meri slišal tudi izven učilnic, v neuradni komunikaciji v šoli, saj je priložnosti vedno več, prav tako pa vemo, da je preživetje šole odvisno predvsem od prisotnosti slovenskega jezika v šoli kot tudi od odnosa do le-tega v manjšinskem okolju. Seveda pa to velja za obe narodnostni šoli in njun obstoj ter razvoj. Vse dobro želim v novem šolskem letu prav vsem!

Valerija Perger

CESTA MED GORNJIM SENIKOM IN VERICO IMA ŽE SIMBOLNI POMEN

Letošnja jesen naj bi postregla z dvema, za Porabske Slovence in prekmurske Madžare izrazito pomembnima dogodkoma: 11. sejo mešane slovensko-madžarske komisije, ki ocenjuje uresničevanje Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic tema manjšinama, in 2. skupno sejo slovenske in madžarske vlade. Že nekakšna tracija, a ne v zlahtnem pomenu besede, je postala, da se dogovori med državama, kar se tiče pogovorov o manjšinskih zadevah, zgodi jo pozneje, kakor sta sicer obe strani predložili in dogovorjeno zapisali. Obe strani zmeraj najdeta tudi dovolj *pomembnih razlogov*, zakaj nečesa nista uspeli izpeljati, najpogosteje so to ali parlamentarne volitve, zamenjave vlad in podobni razlogi. Bolj ali manj se kaj takega res dogaja in zgodi, toda nekajkrat sem povedal in napisal, da je zlasti Budimpešta zelo večša

pri tem, katere vzroke poiskati, da že na prvi pogled ne izgleda, da gre za namerno zavlačevanje. Velja tako za dogovore, ki so povezani z denarjem, kakor za tiste, politične zadeve, ki ne zahtevajo milijonov, ampak voljo za uresničitev. Zmeraj ustrezen primer je zagotovljeno zastopstvo manjšin v parlamentu, kar je soodvisno mnogo manj od denarja kakor od sposobnosti in pripravljenosti političnih strank za spremembo volilne zakonodaje. Glede na razmerje in merjenje moči med strankami vsaj za zdaj ni minimalne šanse za dvotretjinsko večino, ki je potrebna v 386-članskem parlamentu za spremembe oziroma dopolnitve zakonov. Slovenska stran se ob tem vsaj *dela*, da ne bi imela nič proti, če bi se dogodki zgodili, kot je dogovorjeno.

Z bolj *zmernimi toni* sem se na temo dveh predvidenih do-

godkov pogovarjal z akademikom dr. Boštjanom Žekšem, ministrom za Slovence v so-

Dr. Boštjan Žekš na Porabskem dnevu na Gornjem Seniku

sednjih državah in po svetu. O konkretnih datumih za seji je dejal, da vse zadeve še niso usklajene in določene: »Z naše strani bi želeli, da madžarska vlada pokaže vsaj neke želje o izpolnjevanju dogovorjenega od prej. Res je v nekaj mesecih težko vse dogovorjeno izpolni-

ti; neki začetki bi bili za nas dovolj, da se - če malo karikiram - pri temeljnem kamnu nove, bodoče ceste začne nekaj kopati, da je tam vsaj en bager.«

• *Da se ne bi na novo dogovarjali, dogovorjenega pa ne bi uresničevali?*

»Da, tako, mi bi radi, da je tako. Nikoli se najbrž ne da vsega uresničiti, ampak nekaj pa pričakujemo, in ta cesta se nam zdi ključna, seveda zaradi tega, ker jo potrebujejo Porabski Slovenci, in tudi zato, ker je v Sloveniji postala neke vrste simbol pripravljenosti Madžarske za uresničitve dogovorjenega. V bistvu je cesta postala politično vprašanje; ljudje v Sloveniji pričakujejo, da madžarska zgradi cesto.«

• *Poznamo gospodarske težave Madžarske, toda vsega kljub temu ni mogoče zresultirati na to, da ni denarja?*

»Mislim, da ne, kajti gre za mi-

nimalna sredstva. Tako cesto bi nenazadnje lahko zgradila Slovenija, ki je tudi v krizi, vendar ni prav, da bi jo. To je obveza madžarske vlade, ki jo mora izpolniti in čimprej jo bo, tem boljše bo življenje ob cesti.«

• *Obeta se druga skupna seja slovenske in madžarske vlade, ki naj bi vzpodbudila sodelovanje. Na seji naj bi pregledali uresničevanje dogovorjenega v Lendavi in Monoštru?*

»Vrstni red, kot si ga predstavljam, je, da bi se jaz z gospodom Gémesijem iz Budimpešte, ki je odgovoren za manjšinska vprašanja, s katerim sem se v Budimpešti že sestal, pogovarjal v Sloveniji. Potem bi bila seja mešane komisije, nato pa skupna seja slovenske in madžarske vlade. Seveda bi morali na teh sejah ugotoviti, kaj smo uresničili in kam bi želeli iti.«

Ernest Ružič

»Pred Bougom pa zakonom gnaki«

Zakoj je pomembna enakopravnost med moškimi pa ženskami?

Dostokrat čujemo, ka pravijo, ka bi si mogli biti vsi lidgé na svejti gnaki. Kak pred Bougom, tak pred zakonom. Liki vsi dobro znamo, ka je tau nej tak. Dosta lüdi na svejti je takši, ka se njim vsakši boži den godi krivica. Takša ali ovakša. Najbole osnovna razlika je že tista, štera se dela med moškimi pa ženskov na več različnih področjaj (területen). Enakopravnost med spoloma (nemek közötti egyenjogúság), med moškimi pa ženskov, je osnovna človekova pravica (emberi jog). Dobro znamo, ka bi si vsi lidgé na svejti mogli biti v vsemi gnaki. Ali na žalost je ranč približno nej tak. Delajo se velke razlike, sploj med različnimi skupinami lüdi in strašno dosta jih je v podrejenom (alárendelt) položaji. Znamo, ka morajo biti eni na oblasti, drügi pa njim podrejeni, konec koncov je tak bilou v cejlj človeškoj zgodovini. Tudi razlike med moškimi

pa ženskov so obstajale že od nekđaj in tudi njihov izvor iščemo v človeškoj zgodovini. Neenakosti se vidijo na več različni področjaj. Čiglij se je v zadnjij lejtaj stanje fejst popravilo, mamo eške itak bole malo žensk na vodilni položajaj (prejdnje). Tudi stopnja zaposlenosti (foglalkoztatottság) žensk je eške itak menjša od stopnje zaposlenosti moških. Zanimivo pa je, ka vse več žensk dosegne visiko izobrazbo. Precej žensk je doma pa se briga za družino. Neenakopravnost se vidi tudi tü. Dosta lüdi na svejti eške itak misli, ka je ženska samo mašin za deco roditi, pa za familijo skrbeti. Ženske so eške itak glavne žrtve spolnoga nasilja, trgovine z lidmi, prostitucije... Poznamo pa eške dosta drügi vrst nasilja nad ženskami. Moram pa povedati, ka so fejst velke razlike ka se toga tiče, od kulture do kulture. V enoj kulturi so ženske v trno dobrom

položaji (helyzet), indri pa v strašno lagvom.

Kak pa je sploj prišlo do tej neenakosti, se dostokrat pitamo. Pravijo, ka vse sküper sega nazaj v čas praskupnosti (ósközösség), gđa je prišlo do delitve dela. V tistom časi so ženske bile predvsem nabilralke, ka so vküpbrale seme-na, sad itd. Obstajajo pa tüdi dokazi na stenski kejpaj, ka so lovile živali pa ribe tö. Dokaz za to so jamske slikarije. Té čas je biu tudi čas selitev (vándorlás). Ugotovili so, ka ženska, gđa je noseča ali pa če ma menstruacijo, ne more tak dobro delati, pa se tak daleč seliti, zatou so začali ženske püščati doma, moški so skouz več lovili in gračüvali pri tom boukši. Selitve pa lov sta v tistom časi bili glavnivi panogj, zatou so si moški ustvarili vekšo moč, njüvo delo je bilo več vrejdnö. Ženske so zaradi nemoči gračüvale skouz bole posest moških. Tak nekak naj

bi prišlo do bistvenih razlik, štere so skouz vekše gračüvale. Pravijo, ka je v vsej znanih drüjžbaj obstajala ena doloučena mera premoči moških nad ženskami.

Pa ka nete mislili, ka se na tom področji nika ne dela. Glij naupek. Zadnji par deset let je Evropska unija sprejela zakonodajo o enakem obravnavanju, s splošno politiko enakosti med spoloma in posebnimi ukrepi za uveljavitev žensk. Dosta zakonodajnih besedil guči o enakosti med moškimi in ženskami, na primer dölöbe Pogodbe Evropske unije in direktive o zaposlovanju, enakom plačili, zaščiti zaposlenih mater, starševskom dopusti, socialni varnosti in socialni varnosti zaposlenih, dokazovanju diskriminacije in samozaposlitvi. Seveda pa obstaja eške Evropski inštitut za enakost med spoloma, šteri davle strokovno znanje, ozavešča javnost pa poudarja

pomen tej enakosti. Obstaja pa dosta nevladni organizacij (civil szervezet), štere se s tem bavijo.

Za konec naj nekak zaključim s kratkim premišlavanjom o tem, ka bi mi lejko napravili, ka bi se stanje izboukšalo. Mi ne moremo vplivati na politiko pa miselnost vsej lüdi na svejti, tak ka ranč ne moremo nikšoga velkoga preobrata napraviti. Lejko pa neka napravimo. Lejko v svojoj bližnjöj okolici pa v svojoj družini probamo napraviti odnose bar malo bole enakopravne. Nej je samo ženska tista, ka zna pa mora pejglati, küjati, prati, pucati pa deco paziti. Vse to zna njen mož tö, pa mougouče sin, brat, što koli. Moški pa ženske si lejko bar v našom vsakodnevnom življenji probamo zagotoviti enakopravnost. Moramo se spoštüvati, pa de svejst včasi lepši.

Jasmina Papić

Peštarge obiskali Verico-Ritkarovce

Letošnji Porabski den je bio 22. avgusta na Gorenjom Seniki. Pripravila ga je Zveza Slovencev na Madžarskem. Člani Slovenskoga društva v Budimpešti smo zdaj bili petič na toj prireditvi, ka toga ipa Slovenci vküper pridemo s cejloga rosaga pa ešče s tihinski rosagov tó. Lepau pa dobro je bilau pripravleno vse. Dosta lidi se je zbralo, tak cerkev kak velki šotor sta puna bila. Vidlo se je, da Zve-

co, pred tejm so pa pozdravili vse navzauče na Porabskom dnevi.

Mi, Slovenci iz Budimpešte, če smo že doma v Porabji, te na drugi den, v nedelo, demo v eno ves, tam se srečamo z žüpanom pa členu slovenske samouprave. Našo lüstvo je že duga lejta v Pešti pa se moramo nazaj spoznavati doma. V nedelo smo najprva šli v Števanovce. Na graubišči smo molili za pokojna žüpnika

150 lidi. Najveška prireditev je veški den, te se cejla ves zberé pa šteri so šli v druge kraje, nisterni tó domau pridejo. Držijo den za starce, radi so, če pride kakšna skupina nastopat. Zberejo se pa svetijo božič. Majo bauto, krčmo, tihinci pa majo tri panzione. Pri enom se leko na konji nosi pa s kočijom se vozi. Paut pela prejk v Čöpance, tak leko prejk odijo. Majo učno paut (tanösvény), ka če turisti pridejo, se bole znajdejo. Ves ma eno staro ižo, stera je s slamov pokrita pa ma črno künjo. Samo tau smo si nej mogli pogledniti, ka smo šli poglednit spominsko sobo lončara Karla Dončeca, žau, že pokojnoga. Bio je umetnik ljudske obrti (a népművész mestere). Škoda, da se lončarstvo ne nadaljuje na Verici pa ka v cejlom Porabji nejga ednoga lončara nej. Istina, ka smo v števanovski šauli vidli lončarsko razstavo mlajšov, steri odijo k lončarskom krožki (fázekas szakkör). Vüpamo se, ka nisterni od nji postane mojster.

Sploj lepau so nas počakali na Verici. Nazdravili smo z domanjo palinko, na stauli je bilau več fele piti pa pogače. Najlepše smo se njim zahvalili. Mi smo je tó pozvali k nam, če kakšna skupina pride iz Porabja, naj se ji pridružijo. Lepau je bilau doma v Porabji. Tak na Gorenjom Seniki smo se najšli z domanjim lüstvom kak v Števanovci pri cerkvi ali na Verici. Srečali smo se s Slovenci iz Sombotela, Moosonmagyaróvára.

Slovenci iz Pešta samo tak leko pridemo na Porabski den, če nam Zveza Slovencev pomaga. Tau je 600 km poti, avtobus dosta košta, skor 200 gezero. Pri tau pauti nam je tó Zveza pomagala pa Javni sklad za narodne in etnične manjšine na Madžarskem. Najlepše se zahvalujemo in gratuliramo za tau lejpo srečanje vsem, steri so dosta delali za tau.

Člani budimpeštanskoga slovenskoga društva pred kulturnim daumom na Verici

za dobro sodeluje s Slovenijo, ka so skupine iz Slovenije pa domanje skupine dale lejni program, na bali je tó igro ansambel iz Slovenije. Lidi z Goričkoga je tó dosti bilau. Te den so visoki (velki) gostje tó bili v Porabji, minister za Slovence, slovenska veleposlanica, generalni konzul... Pogostitev je tó fanj bila, ka že baukše ne more biti. Od domače šonke do pokaraja, vse je bilau, slovenske domanje klobase, buklinge, ragu župa. Vsakši je za sebé leko najšo piti pa gesti, sploj so nas podvorili na Seniki. Dosta vse je bilau vöpostavleno, ka smo leko poglednili. Tak se vidi, ka se program toga dneva vsakšo leto bole širi.

Proti večeri so pa ešče marihorski pomožni škof bili na Seniki. Gospod Smej so z eno skupino prauškarov bili v Blatogradi/Zalavári pa v Monoštri, nazaj domau so šli prejk Gorenjoga Senika. Stavili so se, ka so v cerkvi meli večerni-

Lajoša Markoviča in Štefana Tótha. Bili smo pri dvojezični meši, poglednili smo obnovleno šaulo. Pokazala nam jo je ravnateljica Agica Holec. Po edni vöri smo se pelali na Verico-Ritkarovce, gde so nas čakali žüpan Andraš Dončec pa členu slovenske samouprave, predsednik Pišti Trajbar, Alizka Kürnjek pa Tibor Konkolič. Žüpan pa predsednik sta nam notri pokazala, ka delajo vküper, ka so eni členu tak lokalne/veške kak slovenske samouprave. Žüpan nam je notri pokazovo. Tau sta gnauksvejta bilé dve ves: Verica pa Ritkarovci. Ritkarovčani so k meši odli na Senik, Veričani pa v Števanovce. Ritkarovci majo posaba cintor, Veričani se pokapajo v Števanovce. Center ves, gde se vse dogaja pa gde lüstvo vküper pride, je kulturni daum. Radi so, ka se je té daum nej lani ta prvo leto obnavo. Tü majo pisarne (irodák), es odi barbejr, tü majo različne prireditve. Ves je mala, komik ma

Pismo iz Sobote

Kontingent

Lüblene moje, dragi moji, recesija je zaodila mojo taščo Regino, trno čedno žensko, tó. Obečo sam vam, ka nemo več nigdar piso od toga, depa néde. Néde, vörvlíte mi, ka nej! Pa je una tó gučala, ka recesije nega, pa nega pa nika nega. Depa dun go je zaodila. Sama je od toga začnola pripovedjati, pa bi nej začnola, če bi nej bila vküper z ednimi ženskami. Dugo so pile kafej, se zgučavale pa li samo zgučavale. Gda so odišle, nas je vse domanje vküper pozvala.

»Zdaj pa se mujs moramo zgučati kak tadale! Zaprav si nika nej trbej zgučavati! Najbole velka istina je tou, ka si moramo napraviti kontingent gestija, ka mo ga meli prejk zime. Vse je vsikši den vse bole drakše, pa je vsikši den vse menje pejnez. Zatoga volo mo vse, ka na gredaj zraste, nut v glaže dejvali ali pa dejemo, ka zmrzne. Tak mo geli samo svoj pouv pa nika drugoga nej.«

Vejm, ka pounite pa eške trno dobro pounite, kak je domou prinesla tisto kokouš, ka mo svoja djajca meli. Tak vejn razmejte, ka je tou nej nika čüdnoga, ka je takšo začnola gučati. Depa nej samo gučati, delati tó. Kak najprva sam njoj mogo iz Sobote prinesiti tristou glažov. Ja, vcejlak prav ste taprešтели. Tristou glažov s pokrouvami. Boug moj, vej pa nam telko ne zraste v gredaj, ka bi tristou litrov paprike, bubrik pa vse drugoga nut sklali, sam si brodo. Po tejm sam mogo kúpiti stou litrov ecija (kisa). Pa po tejm eške nikšne začimbe pa eške knigo z receptami, kak se tou gesti prejk zime nut klade pa konzervejra.

»Dun mo velki kontingent gestija meli,« si je brodila na glas, gda je štejla knigo z receptami.

Na mojo srečo sam mogo v službi za tri dneje od doumi titi. Depa dun sam domou prišo. Tou bi vi mogli videti pa čüti! Cejla künja je bila puna tisti glažov. Skur polonje ji je že puni bilou, grede pa vcejlak prazne. Vse, ka je pripouvala, je že nut sklala. Zdejno sam si, ka mi je nej trbelo tou kcuj gledati ali pa celou pomagati delati. Pa sam se zamigo. Že na drugi den je pri nas nikak pocinko. Leko si že brodite, ka je bilou. Domou so nam pripelali bubrike, papriko pa kapüsto. Ja, moja tašča Regina, trno čedna ženska, je kúpila gesti za naš kontingent.

»Dun glaži prazni ne ostanejo,« mi je tumačila, gda sam plačüvo tou, ka je prištöjala.

Dva dni pa tri nouči je rejzala, küjala, nut v glaže klala, pasterizejrala pa gor pisala, ka je nut v glažaj. Nejsam več strpo doma. Šou sam v krčmou. Lepou mi je bilou. Naraji sam piu špricer pa se pogučavo s pajdašami. Pa bi tak ostalo tó, če bi me nej Pali pito:

»Ti, nika mo te proso. Mojoj tašči Katici se je vcejlak zmejšalo, telko vsega je kúpila, ka mo meli prejk zime za gesti, ka joj je glažov sfalilo. Pa bi te proso, če je maš kaj doma. Nej mi je dosta trbej, tak nin kouli petdeset.«

Ste vi zdaj tou vidli pa čüli? Šou sam v krčmou, ka bi vujšo od toga pa sam nej mogo. Vej je Pali tó zatoga volo v krčmou prišo. Pa smo pomalek gor prišli, ka smo vsi zatoga volo v krčmej, ka naše žene ali pa tašče kontingent za prejk zime delajo, ka škejo prišparati. Po ednoj strani je tou dobro, ka smo zatoga volo leko v krčmej. Smo pa skur vsi nagnouk začnoli djoukati, gda smo vözračunali, kelko tou šparanje košta. Pa vi tou tó leko vözračunate. Tristou glažov, kniga z receptami, začimbe, eci pa eške stou kil je kcuj kúpila, ka je glaže leko napunila. Ka od toga, kelko elektrike taodide, ranč ne gučimo. Pa smo vöračunali tadale, pa smo gor prišli, ka za té pejneze leko skur telko tou v bauti tó dobimo. Depa boug ne daj, ka bi si tou doma na glas brodo. Nej, nika nej. Tak brž bi doubou v nous, ka sam najvejški manjak pa ka ne razmej, ka je tou recesija.

Ostante mi zdravi pa radi se mujs mejte eške tadale!

Miki

Irena Pavlič

OD SLOVENIJE...

Uresničevanje 7. člena Avstrijske državne pogodbe je obveza Avstrije

Na delovnem obisku v Sloveniji se je mudil avstrijski kancler Werner Faymann. V ospredju pogovorov z gostiteljem, premierom Borutom Pahorjem, in predsednikom republike Danilom Türkom so bile dvostranske teme, še posebej dvojezični krajevni napisi in druga vprašanja, povezana s slovensko manjšino na avstrijskem Koroškem. Uresničevanje 7. člena Avstrijske državne pogodbe je obveza Avstrije, pravica in dolžnost Slovenije pa je, da to zahteva, je po pogovorih z avstrijskim kolegom na Brdu pri Kranju poudaril slovenski premier Borut Pahor. Faymann je zagotovil, da Avstrija želi v reševanje tega vprašanja vključiti vse na avstrijskem Koroškem. Pahor je ob tem dejal, da je vprašanje ADP, ki ni avstrijska notranja zadeva, eno od odprtih vprašanj med državama, uresničevanje te pogodbe pa bi po besedah premiera še izboljšalo dobre odnose med državama. Poudaril je še, da je Slovenija naslednica ADP in je dolžna skrbeti za svojo manjšino. Avstrijski kancler je na novinarski konferenci poudaril, da je za vprašanje dvojezične topografije na avstrijskem Koroškem treba najti politično rešitev. Po njegovih besedah je odločilno, da na avstrijskem Koroškem nimajo občutka, da jim je rešitev vsiljena, temveč so vključeni v proces.

Obisk podpredsednika kitajske vlade

Na povabilo predsednika vlade Boruta Pahorja je Slovenijo obiskal podpredsednik kitajske vlade Hui Liangyu z močno gospodarsko delegacijo. Sprejeli so ga vsi najvišji predstavniki države, v ospredju pozornosti na uradnih pogovorih pa so bili dvostranski odnosi, zlasti krepitev gospodarskega sodelovanja. Delegaciji obeh držav sta podpisali pet dokumentov, ki bodo utrdili sodelovanje na gospodarskem, zdravstvenem in izobraževalnem področju. Podpredsednika kitajske vlade je spremljala močna gospodarska delegacija, v kateri je bilo 90 gospodarstvenikov. Slovenski izvoz na Kitajsko je lani znašal 69 milijonov evrov, uvoz od tam pa 441 milijonov evrov, medtem ko je v prvih štirih mesecih letos izvoz znašal dobrih 14 milijonov evrov, uvoz pa 126 milijonov.

Porabski den v kejpaj pa besedi

Letošnji Porabski den je bijo na Gorenjom Seniki 22. avgusta. Tau je bijo letos največji program Slovenske zveze, na šterom je vküpprišlo kauli 450 lidi.

Mešo sta darüvala domanji župnik Ferenc Merkli pa odranski župnik Lojze Kozar. Predsedstvo Zveze se je letos tak odlaučilo, ka naj on dobi priznanje »Za Porabje«, ka dosta pomaga pri tom, naj se v cerkvi v Porabji ohrani slovenski jezik.

V kulturnom programi v velkom šatoru so gorastaupili: folklorna skupina iz Šentanela, ljudski pevci iz Male Nedele, mlašeči ljudski godci z gorenjeseničke šaule, pevec Vedran Franc Husar.

Pod šatorom smo leko srečali domanje lidi, Slovence iz Sombotela, Budimpešte, Soprona, Mosonmagyaróvára, Köcska, Körmenda, dosta ji je prišlo iz sosednji gorički vasnic.

Vöpostavleni so bili pokaraji, pogače, bejklinge, potice, stere so spekle flajsne porabske ženske pa ženske iz Selnice ob Dravi.

Za dobro volau na bali, steri je držo do dve vnoči, se je brigo ansambel SKOK iz Dokležovja.

Za naše prazne želodce so se pa najbolje pobrigali delavci iz künje sakalovskega vrtca pa člani KID-a Janez Urbas iz Selnice ob Dravi.

Lepau se zahvalimo za vse pomauč in tröjde

22. avgusta 2009 smo pripravili 18. Porabski den na Slovenski zvezi, pa tau le-

com gorenjeseničke šaule, pevci F. Husari iz Slovenije pa plesalki iz Železne županije.

Člani KID Janez Urbas

tos na Gorenjom Seniki. Pri cejlodnevnom programi je dosta ljudi pomagalo ali pa že naprej delalo. Zatau se njim želimo prejk novin tü trno lepau zahvaliti.

Svetešnjo slovensko mešo sta slöjžila domanji gospaud Ferenc Merkli pa Lojze Kozar, župnik fare Odranci v Prekmurji, slovensko liturgijo je spejvo domanji Mejšani pevski zbor Avgust Pavel Slovenske zveze, na orgli nji je sprvajo Ciril Kozar iz Martinja. Na idejo, mišljenje gospauda Ferija Merklina smo – domanja fara, Slovenska zveza pa držina Steinmetz-Kollár – dali naprajti Spominsko tablo gorejnjesenički popov, župnikov z namenom, ka té dar ostane za ves, za domanje vernike. Posaba se želimo zahvaliti škofi mariborske škofije gospaudi Jožefi Smeji, ka so našo prireditvev gora ziskali pa lepau pozdravili zadvečerek med svojo potjauv.

Vsejm politikom, posaba ministri za Slovence pa funkcionarom se zavalimo, ka so s svojimi mišlenji lepau pozdravili vse lidi našoga svetka. Za kulturni program se zavalimo Folklorni skupini Luka Kramolc iz Šentanela v Sloveniji, ljudskim pevcom iz Male Nedelje, ljudskim god-

Porabske vertinje od Števanovec do Gorejnjoga Senika, stere nam že več lejt šegau majo pripravlati indašnje pa gnešnje domanje dobraute, so pa redno vödjale zasé. Gastronomsko razstavo iz porabski pečeni dobraut je pripravilo pa speklo tü štajerske specialitete Dröjštvo

Lončar je vsigdar emo inaše (vajence)

Janez Urbas iz Selnice ob Dravi. Razstavo indašnjoga dela (papirnate rauže, cejkari, košare, drvenke, ejglani okraski, lončarska posauda, slamnati okraski, kovačija) so nam pripravili porabski pa prejkmurski majstri. Posaba so se potröjdili zatau tü, ka

so zadvečerek nisterni ešče svojo delo nota tü kazali. Obed so pripravile küjarce vrtca Sakalovci, stere so se fejs pa flajsno potröjdile. Piknik je pripravilo KID Janez Urbas iz Selnice ob Dravi, nej z malim trüdom. Domanje dekle, ženske, člani predsedstva Slovenske zveze so nam pomagali vönositi

Flajsne ženske roke so pripravile malo razstavo

djesti, pa sprvajati folkloro. Za peldo leko postavimo gorejnjeseničke gasilce, steri so prejk meli krčmau, zatau, ka so civilno nej vönavčeni kölnarge pa so döjn vse pa vredi obredili, kak smo si tau želeli. Zvöjn toga so nam skaus na pomauč staupili taum pa té, gda smo ji zaprosili. Posaba se njim moramo zavaliti, ka so nas baugali, porazmeli, ka se

pod kulturnim programom pa guči nej odavalo piti, če gli se je težko posrečilo, ka so nisterni lidgé nikak nej steli razméti tau. Zavalimo se notarkinji za porazmenja pri potrejbni dokumenti, domanjim folkloristom, steri so nam vküper postavili oder,

če gli nej tak bilau naprej zgučano, pa ga lepau, okusno okinčali.

Pri tejm, naj narod vej pa se zglesi na té den, smo velko pomauč dobili od župnikov v Porabji, steri so vöoznanili po cerkvaj, od prejdnji slovenski organizacij v Somboteli, Budimpešti pa Mosonmagyaróvári, brezi nji bi nam

težko bilau vküper sprajti telko dosta lidi. Vala lejpa novinarom, medijem, steri na znanje dajo naše pozive, prireditve. Pri vküp postavljanji programaj nam je na najvejšo pomauč bijo fotograf, dobro poznan novinar, z enim kolega Karči Holec. Po imeni se trno lepau zavalimo domanjomi župani gospaudi Gabori Ropoši zatau, ka je z veseldjom vzejo, ka na Senik pridemo s Porabskim dnevom, gda oni na drügi den majo vaški den, nam je skaus delo na rokau, naleki smo se leko z njim zgončali vse, prejk njega smo pomauč dobili pri fizičnom deli tü, ceringe smo pa pravično raztalali.

Na konci se želimo zavaliti vsejm lidam, steri so se dali pozvati, so z radostjov prišli z namenom, ka se pá leko srečajo med seov, gda si leko napunijo s slovensko rečtjauv, kulturov svojo döjšo. Baugplati vsejm vküper!

Klara Fodor
sekretarka ZS

... DO MADŽARSKE

Več sto Romov želi zapustiti Madžarsko

Državna romska samouprava je v teh dneh prejela prošnjo, ki jo je podpisalo več sto Romov, ki želi zapustiti Madžarsko. Državno romsko samoupravo so zaprosili za pomoč pri izselitvi. Kot vzroke izselitve so našeli serijske napade na romske družine ter diskriminacijo. Predsednik največje romske organizacije Orbán Kolompár je povedal, da organizacijo prosijo za potrdilo, da so na Madžarskem politično preganjani in izpostavljeni serijskim terorističnim napadom. Za morebitno ciljno državo so največkrat navedli Kanado. Kolompár meni, da se omenjena potrdila lahko izdajo le na podlagi pooblastila skupščine Državne romske samouprave, poudaril pa je, da izseljevanje ni rešitev za probleme romske skupnosti na Madžarskem.

Neznanec vrgel molotovko na slovaško veleposlaništvo

25. avgusta okrog polnoči je neznan storilec vrgel dve molotovki na stavbo slovaškega veleposlaništva v Budimpešti. Napad na veleposlaništvo so sodelavci opazili šele naslednji dan zjutraj, do gmotne škode in osebnih poškodb ni prišlo, tem večja je škoda, ki jo je to dejanje povzročilo v že itak napetih madžarsko-slovaških odnosih. Po posnetkih varnostne kamere je šlo za individualnega storilca, ki pa je svoje dejanje izvedel načrtno, kajti počakal je, da policisti, ki so med dnevom varovali stavbo veleposlaništva, zapustijo svoje stražne pozicije. Na vprašanje, zakaj niso nič opazili na bližnji policijski upravi, je direktor uprave povedal, da se je napad zgodil v času, ko so se navijači vračali z mednarodne nogometne tekme, zato je bila na ulici velika gneča in tudi precej hrupa. Napad na slovaško veleposlaništvo so obsodili vsi pomembni politiki na Madžarskem, med njimi predsednik države László Sólyom, premier Gordon Bajnai in tudi predsednik parlamentarnega zunanjepolitičnega odbora Zsolt Németh, ki je izjavil, če je storilec Madžar, potem se v državi vsi moramo zavedati, da je povzročil veliko škodo madžarski skupnosti na Slovaškem in s svojim dejanjem podprl slovaški nacionalizem.

Brezi dela sam ostala

Edno najjušo delo je vejn v življenji človeka tau, gda službo zgibi. Več lejt delaš v tistoj službi, pa gnauk ti samo povejo, ka ti zranja več nej trbej pridti. Vejn prvo, ka človeki tašoga reda napa-met pride, je tau, ka zaka pa ka zdaj baude. Edni se taza-njajo, pa se žaugajo, drugi naprej gledajo pa dejo drugo delo iskat kak *Marika Čuk* (Klošina Marika) iz Varaša.

• *Marika ti si ešče mlada bila, gda si že v židano fabriko ojdla delat. Tau zato vejm, ka ti si moja sausedica bila v Andovci. Kelko stara si bila?*

»Sedemnajset lejt stara sam bila, gda sam v židanoj fabriki začnila delati. Dapa dja sam že prvin tō delala, gda sam vejn tak kauli štirnajset lejt stara bila. Mati je v bauti delala v Andovci pa dja sam ji dosta pomagala. Doma smo dosta grūnta meli, okapanje, žetvo, s senauv je trbelo delati, pa tašoga reda sam dja bila v bauti pa odavala. Pa ešče sledkar je tō dostakrat bilau tak, ka gda sam domau iz židane fabrike prišla, te sam ešče v bautu ūšla, pa do edenajste vōre sam tam odavala.«

• *Zaka si si tak zmislila, gda si sedemnajset lejt stara bila, ka š v židano fabriko ūšla delat?*

»Prvin sam vsigdar tau gučala, ka dja mo se tō tadala včila, dapa drugi mladi so te že v židanoj fabriki delali, pa so dobro služili. Te sam si tak zmislila, ka nemo v šaulo ūšla, liki kak najprvin mo pejnaze služila. Pet lejt sam delala v židanoj fabriki, zato ka potistim sam se oženila pa sam na porodniško odišla z dvōma detetoma. Tak sam te šest pa pau lejt doma bila. Gda sam nazaj ūšla v židano fabriko, tam je te že tō vse nanikoj prišlo, pa tak sam se

te v Sariano glasila, pa tam sam začnila delati.«

• *Ka je trbelo v Sariani delati?*

»Spaudnje žensko perilo (női alsónemű) smo šivali. Nej je léko bilau, zato ka je precizno trbelo tam šivati. Več kednauv trbelo, dočas smo se navčili. Prejdnja je spoj sigurna (stroga) bila. Večkrat je tam pri mena stala pa gledala, kak šivam. Če se ji kaj nej vidlo, te je včas

prajla, ka tau tak nej dobro. Gda sam že vse znala, kak trbej, te je že dobro bilau, pa rada sam ojdla ta delat. Skur dvajsti lejt sam delala v Sariani, gda so me taposlali.«

• *Ka si delala v židanoj fabriki?*

»Tam sam več fele dela mejla. Delala sam tam tō, gde so tisti velki valeki, gde je cvōren gora bijo, smo kre-da dejvali, ka so niti šle na mašine. Tisto je mena nej dobro bilau, zato ka je spoj žmetno delo bilau, pa rauka mi je nej ladala. Te sam se inan prosila, ta, gde so špule redli. Bilau je, ka sam štirdeset taši mašinov gnala. Tau je spoj dobro delo bilau, vidlo se mi je, pa je plača tō dobra bila. Samo tisti šest lejt, ka sam doma bila, je vse nanikoj prišlo.«

• *Sprvoga si par lejt ešče doma v Andovci bila. Kak je bilau, gda si v noči delala, vodne si pa spala?*

»Špajсно je bilau, zato ka dostakrat je tak bilau, ka smo s senauv delali. Zazran-koma sam si dolalegla, za dve vōre je prišla baba pa me je zgonila: ‚Idi pa navile raztrausi, naj senejo dočas, ka drugi domau pridejo.‘ Gda sam s tejm zgotauvila, te sam domau ūšla pa sam si nazaj legla. Nejsam dugo spala, zato ka edno malo je baba pá prišla, pa me je zgonila, naj dem obračat. Bilau

je tak, ka eden den sam si dvakrat, trikrat dolalegla.«

• *Nej je bilau špajсно, gda si se oženila, pa si sé v Varoš prišla?*

»Nej je bilau špajсно, zato ka je tū vse lakejše bilau kak v Andovci. Skrak je bila služba, baute, nej se je trbelo z busom voziti. V ižo je notrapotegnjena bila voda, ka smo v Andovca tistoga reda nej meli. Vejš, kak je tau, k dobroma se naletja vcujvzeti.«

• *Kak te je tau doseglo, gda so ti prajli, ka te tapošlejo s službe?*

»Tau je spoj špajсно bilau, zato ka smo spoj nej računali na tau. Zdaj januara so vse nauve mašine pripelali, programe pa kaštūle, kama mo pakivali. Februara smo pa že čūli, ka je konec. Sprvoga smo ranč nej dali valati, tau smo mislili, ka tau je samo nekaj vōnajšo. Dapa nej je tak bilau. Tak sam te

sprtolejt brezi dela ostala.«

• *Nej je špajсно cejli den doma biti?*

»Strašno je, spoj pa tak, ka ne vejš, kak bau tadala, zato ka v Varaša si delo ne najdeš. Cejli den sam doma, tau je tō lagvo, drugo pa tau, ka edna plača vsakši mejsac fali, štera je do tejsa mau bila. Spoj pa gnesden, gda vsakši den več pejnez trbej, zato ka se cejne zdigavajo.«

• *Dapa ti si se zato nej tazanjala, zato ka si v šaulo ojdla. V kakšno šaulo si ojdla?*

»Že v Sariani sam čūla, ka v nauvi hotel, ka se zida tam pri termaj, do sobarice (szobaasszony) goradjemali. Dapa samo tiste, štere majo za tau šaulo. Name je moja kolegica nagučavala, zato ka sprvoga sam dja od tauga ranč čūti nej stejla. Te me je

ešče hčerka nagučavala, pa te sam se tak glasila v tau šaulo, gde sobarice vōvčijo. Tri mejsce sam se včila pa sam že naprajla izpit tō. Dosta se je glasilo, pa samo petnajset so gorvzeli. Srečo sam mejla, dja sam med njimi bila.«

• *Ka vse ste se včili v tauj šauli?*

»Najprvin je mena tō tau napamet prišlo, ka do baug tam nam včili. Vejpa pucati tak vsakši vej, doma vsikši den

tau delam. Ka trbej se tau tri mejsce včiti. Prvi den, gda smo v šaulo šli, smo samo gledali. Telko smo pisali, ka so nas že vse roke bolele. Včili smo se komunikacijo, vsa čistila, zaščito pri delu, zaščito pri nesreči, smetja kak trbej parbirati, kama trbej smetje nesti. Te smo ešče na prakso tō mogli odti, gde so nam pokazali, kak trbej v hoteli pucati, postilati.«

• *Kak je zdaj, gda že maš izpit?*

»Zdaj sam doma pa čakam telefon, ka me pozovejo za volo dela v nauvi hotel. Tau je najbola ūša, gdakoli cinga telefon, človek že skauči pa vsigdar tau misli, ka zavolo dela ga zovejo. Človek že ranč delati ne more, vsigdar čakam, gda do me zvali. Te čas ka sam doma, zato odim delat v hotel Lipo, gda me zovejo, pa gda trbej, dapa nej vsakši den. Mam »male knjige«, zato ka sam registrirana brezi dela, pa etak te vsakši mejsac petnajset dni leko delam. Delati kak sobarica se mena spoj vidi, zato ka vsigdar sam med lidami, dosta nauvi lidi spoznam. Pa če je gost zadovoljen s sobov, te je tau meni tō dobra ocena.«

• *Maš vūpanje, ka te goravzemejo v nauvi hotel?*

»Mam, dja sam optimist.«

Karel Holec

Mladi iz Slovenije in slovenskega zamejstva so zadnje dni počitnic preživeli na likovni koloniji v Monoštru

Od 23. do 29. avgusta je v organizaciji Zveze Slovencev na Madžarskem potekala mednarodna likovna kolonija mladih v Monoštru (Koroška likovna kolonija mladih) za osnovnošolce iz Slovenije, Avstrije, Italije in Porabja. Kolonija se vsako leto seli v drugo državo. Letos se je 39. tabora v Porabju udeležilo 25 otrok, ki so jih spremljali trije mentorji in štirje spremljevalci. Nameščenini so bili v motelu Alpokalja v Monoštru, kjer so potekale tudi delavnice. Po mnenju vodje tabora Lacija Kovača je bilo idealno mesto za ustvarjanje, saj so delavnice vsako dopoldne potekale na dvorišču motela, kjer je vse zeleno in obdano z drevesi. Otroci so na svežem zraku risali in slikali, izdelovali zmaje in mozaike. Hodili pa so tudi na teren, po mestu so narisali razne stavbe. Popoldanski čas pa so izkoristili za različne programe in ogleda kulturnih in naravnih znamenitosti Porabja. Med drugim so izdelovali papirnate rožice, kopali so se v monoštrskih termah, imeli so piknik ter so se podali tudi na izlet v bližnje kraje. V sredo popoldne so obiskali porabske vasi, v Andovcih so si ogledali porabsko domačijo in Mali Triglav, na Verici farmo nojev in lončarski muzej, v Števanovcih pa dvojezično osnovno šolo. V petek je bil celodnevni izlet v Lemerje, Cankovo, Krašče, na Grad in na Tromejnik. V Lemerju so imeli možnost tudi za lončarjenje pri znanem prekmurskem lončarju, gospodu Štefanu Zelku.

»Naš namen je, da otroci spoznajo življenje in kulturo pri nas v Porabju, se med sabo sporazumevajo v slovenskem jeziku ter da se po koncu tabora s čim lepšimi vtisi vrnejo domov,« - je poudaril vodja Laci Kovač.

Po mnenju mentorice Špele Kotnik so ravno te delavnice, druženje preko celega dneva namenjene temu, da se otroci

sporazumevajo v slovenskem jeziku. »Mislim, da ni nobene težave, otroci so strpni drug do drugega, prisluhnejo drug drugemu. Slovenski jezik jih povezuje.«

Kot je povedal likovni pedagog na vuzeniški osnovni šoli Emil

Skupinska slika vseh udeležencev in njihovih mentorjev pred Slovenskim domom

Košič, ki že 34 let sodeluje pri koloniji, se je zamisel o povezovanju mladih iz matične domovine in zamejskih manjšin ob likovnem ustvarjanju porodila v Vuzenici pred 39 leti. Dvajset let je kolonija potekala le v Vuzenici, kasneje se je krog udeležencev razširil in gostitelji

V eni od treh delavnic so otroci ustvarjali mozaike

iz štirih sodelujočih držav se vsako poletje izmenjujejo. Kolonija je razširila krog gostov iz zamejstva, ko je povabila k

sodelovanju leta 1992 Zvezo Slovencev na Madžarskem in leta 1988 Zvezo slovenskih kulturnih društev iz Trsta.

»Ustanovitelja tega tabora sta bivši ravnatelj šole v Vuzenici Lojze Gobec in likovni pedagog Štefan Kresnik.

Onadva sta dala pobudo, da bi sodelujoči otroci koristno preživeli zadnje dneve poletnih počitnic in bi jih na en tak lep način zopet uvedli v pouk. Likovni pedagog je imel neke znanke na šoli na avstrijskem Koroškem, in je dal idejo, da bi jih povabili.

To je bilo leta 1970, ko je bil še precej močen pritisk nemško govorečih skrajnejšev na Koroškem na tamkajšnje

Slovence. Bilo je nekako prav sproščujoče, da so se ti otroci znašli v enem okolju, kjer so lahko mirno slovensko govorili in brez tega, da bi jih kdo grdo po strani gledal. Tako se je začelo. Letos že 39. poteka ta tabor, naslednje leto pa

bomo v Vuzenici praznovali okroglo obletnico,« - razlaga gospod Košič.

Kot mentor na koloniji pravi, da naj bi imela vsakokratna kolonija eno od tehnik, da pridejo otroci v stik s krajem, okoljem, kjer se nahajajo. »To se pravi, zdaj imamo tu temo oblike, barve Porabja. Otroci odkrivajo nekatere zanimivosti zgradb v tej pokrajini, saj ima vsak kraj svoje posebnosti in to se potem vidi na njihovih izdelkih, na njihovih risbah.«

O razpoloženju v taboru pove, da otroci prve dneve mogoče malo manj najdejo stike med sabo, potem pa, ko se malo bolje spoznajo, se sprostijo in se imajo lepo. »Včasih je potem na koncu kar težko iti narazen. Spomnim se, ko smo pred štirimi leti bili tukaj v Monoštru v dijaškem domu, je bilo tako lušno, da so otroci rekli, da bi kar en teden podaljšali. Pa še eno stvar moram poudari-

ti: Nikjer nisem naletel na tak primer kot tukaj v Monoštru, da bi domačini prinesli otrokom stole, senčnike, sendviče. To smo mi tu doživeli pred štirimi leti. Tega še nikjer nisem videl in se mi je to zdelo nekaj izjemnega. To mi vse pove o ljudeh, o tem kraju.«

Likovna kolonija se je zaključila v soboto, 29. avgusta, v Slovenskem kulturnem in informativnem centru s kulturnim programom in razstavo likovnih del, ki so jih pripravili udeleženci tabora.

Mnenja udeležencev:

Maša Šavc, Vuzenica: »Všeč mi je, da se lahko spoznavam z drugimi iz drugih držav. Lahko rišem, ustvarjam, je zelo zanimivo. Letos sem drugič na tej koloniji. Najraje rišem stare, zanimive stvari, kar je malo težje.«

Marta Berchtold, Koroška:

»Jaz se že več let udeležujem tega tabora, mislim, da sem bila že petkrat. Najraje rišem s svinčnikom ali pa nekaj barvam. Zelo všeč mi je bilo kopanje v termah, pa tudi izleti so mi bili zelo všeč.«

Patricia Bedi, Dora Domjan, Števanovci:

»Nama je bilo najbolj všeč risanje pa barvanje. Tudi v šoli zelo radi riševa. Obe sva tu prvič, tudi naslednje leto bi z veseljem prišli.«

Gregor Novak, Koroška:

»Jaz sem že tretjič v koloniji. Najbolj všeč mi je bila delavnica z mozaikom. Tudi to je dobro, da se lahko družim z drugimi.«

Nina in Žana, Vuzenica:

»Midve sva že četrtrič na koloniji. Najbolj všeč nama je bilo ustvarjanje zmaja. Risanje je bilo tudi dobro, samo barvanje je težko. Pokrajina, mesto in stavbe so nama zelo všeč.«

Nikoletta Vajda

